

INFORMATION OM HANDEL MED OPTIONER, TERMINER OCH ANDRA DERIVATINSTRUMENT

[Datum för beslutande] [2022-03-15](#)

[Denna version är avsedd för icke-professionella kunder]

Du som kund måste vara införstådd med bl.a. följande:

- att ~~placeringar~~[investeringar](#) eller andra positioner i derivatinstrument sker på egen risk och det är därför viktigt att du förstår derivatinstrumentens egenskaper och risker innan du investerar i dem
- att du som kund själv nogga måste sätta dig in i ~~dels de villkor som gäller för handel med finansiella instrument, dels information i faktablad, prospekt och annan information~~[informationen om aktuellt derivatinstrument, och dess egenskaper och risker, samt värdepappersföretagets allmänna villkor för handel med finansiella instrument](#)
- att det vid handel med finansiella instrument är viktigt att kontrollera all rapportering avseende dina transaktioner, innehav och positioner samt omgående reklamera eventuella fel
- att det är viktigt att fortlöpande bevaka värdeförändringar på innehav och positioner i aktuella instrument och vara beredd på att snabbt agera
- att du som kund måste uppfylla säkerhetskrav inom avtalade ramar
- att du som kund själv måste initiera de åtgärder som erfordras för att minska risken för förluster

1. ALLMÄNT OM HANDEL OCH RISKER MED DERIVATINSTRUMENT

Man kan beskriva handel med derivatinstrument som handel med eller förflyttning av risker. Den som exempelvis befärrar en kursnedgång på marknaden kan köpa sälloptioner som ökar i värde om marknaden faller. För att minska eller slippa risken för kursnedgång betalar köparen en premie. **ALLMÄNT OM RISKER MED DERIVATINSTRUMENT**

1. d.v.s. vad optionen kostar. Derivatinstrument klassificeras som så kallade komplexa finansiella instrument. Komplexa finansiella instrument kan vara förenade med en högre risknivå än icke-komplexa finansiella instrument och det kan också vara svårare att förstå riskerna med komplexa finansiella instrument.

Handel med derivatinstrument är förknippad med särskilda risker, vilka ~~närmare kommer att beskrivas i denna information. Kunden beskrivs övergripande i detta informationsdokument.~~ Du som kund ansvarar själv för riskerna i dina investeringar och måste därför själv via anlitat värdepappersföretag eller genom sitt kapitalförvaltande ombud ta del av och därmed skaffa sig dig kännedom om de villkor, i form av allmänna villkor, faktablad, prospekt eller liknande, som gäller för handel med sådana instrument och om instrumentens egenskaper samt de risker som de är förknippade därmed. Kunden med. Du kan få informationen via det värdepappersföretag som du har anlitat. Du måste också fortlöpande bevaka sina placeringar dina investeringar (positioner) i sådana instrument. Detta gäller även om du fått

[investeringsrådgivning vid investeringstillfället](#). Information för bevakning (kursuppgifter m.m.) kan fås t.ex. via handelsplatsernas hemsidor, i dagstidningar och andra media samt från [kundens](#) värdepappersföretag. ~~Kunden bör vidare i som du har anlitat. Om du själv förvaltar dina investeringar och det skulle visa sig behövas, är det ditt eget intresseansvar att vara beredd att snabbt vidta åtgärder, om detta skulle visa sig påkallat, exempelvis genom att se över dina investeringar och göra en bedömning om det finns skäl att t.ex. ställa ytterligare säkerhet eller att avsluta sina placeringar~~ dina investeringar i derivatkontrakt (kvitta ut eller stänga sina dina positioner).

[Det finns både standardiserade och icke-standardiserade derivatkontrakt. Handeln med standardiserade derivat sker vid en handelsplats, som också är den som bestämmer vilka villkor som ska gälla för de standardiserade derivatkontrakten. I handelsplatsens produktbeskrivningar finns information som närmare beskriver villkoren för sådana derivat, innefattande t.ex. de underliggande tillgångarna, löptiden och lösenpriset. Icke-standardiserade derivat kan handlas vid en handelsplats eller mellan två parter \(eng. *Over the counter, OTC*\), d.v.s. direkt mellan köpare och säljare.](#)

För ytterligare information om handel med finansiella instrument i allmänhet, olika riskbegrepp och riskresonemang, se även INFORMATION OM EGENSKAPER OCH RISKER AVSEENDE FINANSIELLA INSTRUMENT.

[2. KARAKTÄRISTISKA EGENSKAPER HOS DERIVATINSTRUMENT](#)

[Handel med derivat kräver särskild sakkunskap. För den som avser att handla med derivatinstrument är det därför viktigt att uppmärksamma följande karaktäristiska egenskaper hos sådana instrument.](#)

[Konstruktionen av derivatinstrument gör att prisutvecklingen på den underliggande tillgången får genomslag i kursen eller priset på derivatinstrumentet. Detta prisgenomslag är ofta kraftigare i förhållande till insatsen \(erlagd premie\) än vad värdeförändringen är på den underliggande tillgången. Prisgenomslaget kallas därför hävstångseffekt och kan leda till större förlust på derivatinstrumenten jämfört med värdeförändringen på den underliggande tillgången, om prisutvecklingen på den underliggande tillgången blir annorlunda än den förväntade. Hävstångseffekten kan också leda till större vinst på insatt kapital än om investeringen hade gjorts direkt i den underliggande tillgången. Hävstångseffekten varierar beroende på derivatinstrumentets konstruktion och användningssätt. Stora krav ställs därför på bevakningen av prisutvecklingen på derivatinstrumentet och på den underliggande tillgången. Du som investerar bör vara beredd att agera snabbt, ofta under dagen, om investeringen i derivatinstrument skulle komma att utvecklas negativt. Det är också viktigt att du i din riskbedömning beaktar att det kan vara svårare att avveckla en position/ett innehav vid en negativ prisutveckling. Exempel på finansiella instrument med hävstång är bevis/certifikat och warranter.](#)

[Den part som åtar sig en förpliktelse genom att utfärda en option eller ingå ett terminsavtal är från början tvungen att ställa säkerhet för sitt åtagande. I takt med att priset på den underliggande tillgången utvecklas uppåt eller nedåt och således värdet på derivatinstrumentet ökar eller minskar, skiftar också kravet på säkerhet. Ytterligare säkerhet i form av en tilläggsäkerhet kan därför komma att krävas. Hävstångseffekten gör sig således gällande även på säkerhetskravet, som kan förändras snabbt och kraftigt. Om inte du som kund ställer tillräcklig säkerhet, kan motparten eller värdepappersföretaget ha förbehållit sig rätten att, utan att ta](#)

kontakt med dig som kund, avsluta investeringen (stänga positionen) för att minimera skadan. Som kund bör du således noga följa prisutvecklingen även med avseende på säkerhetskravet för att undgå en ofrivillig stängning av positionen.

Löptiden för derivatinstrument kan variera från mycket kort tid upp till flera år. Vissa derivat är s.k. open-ended och löper utan någon fastställd slutdag. Prisförändringarna är ofta störst på instrument med kort löptid. Priset på t.ex. en innehavd option sjunker i allmänhet allt snabbare mot slutet av löptiden p.g.a. att det s.k. tidsvärdet avtar. Du som kund bör därför bevaka även löptiden på derivatinstrumenten noga.

2.3. ANVÄNDNING AV DERIVATINSTRUMENT

Derivatinstrument är en form av avtal (kontrakt) där själva avtalet är föremål för handel på kapitalmarknaden. Derivatinstrumentet är knutet till en underliggande egendomtillgång eller ett underliggande värde. Denna egendomtillgång eller detta värde ~~(i fortsättningen kallat enbart egendom)~~ kan utgöras av ett finansiellt instrument, någon annan tillgång med ekonomiskt värde, t.ex. valuta eller råvara, eller någon form av värdemätare, t.ex. ett index. Derivatinstrument kan användas för att skapa ett skydd mot en oönskad prisutveckling på den underliggande egendomtillgången. De kan också användas för att uppnå vinst eller avkastning med en mindre kapitalinsats än vad som krävs för att göra en motsvarande affär direkt i den underliggande egendomtillgången. Derivatinstrument kan också användas för andra syften. Användningen av derivatinstrument bygger på en viss förväntning om hur priset på den underliggande egendomtillgången kommer att utvecklas under en viss tidsperiod. Innan handel påbörjas med derivatinstrument är det således viktigt att kunden för sig själv klargör du som kund säkerställer att du förstår syftet därmed med det aktuella derivatinstrumentet och vilken prisutveckling på den underliggande egendomtillgången som kan förväntas du förväntar dig samt grundat på detta väljer rätt derivatinstrument eller kombination av sådana instrument.

4. OLIKA SLAG AV DERIVATINSTRUMENT

Huvudtyperna av derivatinstrument är optioner, terminer och swapavtal.

4.1. OPTIONER

En option är ett avtal som innebär att den ena parten (utfärdaren av ett optionskontrakt) förpliktar sig att köpa eller sälja den underliggande egendomtillgången av eller till den andra parten (innehavaren av kontraktet) till ett på förhand bestämt pris (lösenpriset). Optioner finns av olika slag. Köpoptioner (eng. call options) ger innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod köpa den underliggande tillgången, t.ex. redan utgivna aktier, till ett på förhand bestämt pris. Säljoptioner (eng. put options) ger omvänt innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod sälja de underliggande tillgångarna till ett på förhand bestämt pris. Mot varje förvärd option svarar en utfärdad option. Avtalet kan, beroende på slag av option, antingen utnyttjas när som helst under löptiden (amerikansk option) eller endast på slutdagen (europeisk option). Innehavaren betalar en ersättning (premie) till utfärdaren och får en rätt att utnyttja kontraktet men har ingen skyldighet att göra det. Utfärdaren är däremot skyldig att infria kontraktet om innehavaren begär det (löser optionen). Avgörande för optionens värdeutveckling är normalt värdeutvecklingen på den underliggande egendomen-tillgången.

Risken för den som förvärvar en option är ~~om inte riskbegränsande åtgärder vidtas,~~ att optionen minskar i värde eller förfaller värdelös på slutdagen. ~~I det senare fallet, om inte~~

riskbegränsande åtgärder vidtas. Om optionen förfaller värdelös är den premie som betalades för optionen vid förvärvet betalda premien för optionen helt förbrukad. Utfärdaren av en option löper en risk som i vissa fall kan vara obegränsat stor, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, kan vara obegränsat stor. Kursen på optioner följer normalt kursutvecklingen påverkas av kursen på motsvarande underliggande aktier eller index tillgång i samma eller motsatt riktning, men oftast med större kurssvängningar och prispåverkan-

än dessa.

Exempel på olika typer av optioner är aktieoptioner, aktieindexoptioner, ränteeoptioner och valutaoptioner. Den mest omfattande handeln i aktieoptioner sker på handelsplatser. Där förekommer även handel med aktieindexoptioner. Dessa indexoptioner ger vinst eller förlust direkt i kontanter (kontantavräkning) utifrån utvecklingen av ett underliggande index.

4.2. TERMINER

En termin eller forward innebär att parterna ingår ett ömsesidigt bindande avtal med varandra om köp respektive försäljning av denen underliggande egendom tillgång till ett på förhand avtalat pris och med leverans eller annan verkställighet, t.ex. kontantavräkning, av avtalet vid en i avtalet angiven tidpunkt (stängningsdagen). Någon premie betalas inte eftersom båda parter har motsvarande skyldigheter enligt avtalet.

En future är en variant på termin eller forward. Det finns två huvudsakliga typer av terminer: futures och forwards. Skillnaden mellan en future och en forward består i hur avräkningen går till, det vill säga när man som part i ett kontrakt får betalt eller betalar beroende på om positionen gett vinst eller förlust. För en future sker en daglig avräkning i form av löpande betalningar mellan köpare och säljare på basis av värdeförändringen dag för dag av den underliggande tillgång tillgången. För en forward sker avräkning först i anslutning till instrumentets slutdag.

Exempel på olika typer av terminer är aktieterminer, aktieindexterminer, råvarutermi- ner och valutatermi- ner.

4.3. SWAPAVTAL

Ett swapavtal innebär att parterna överenskommer kommer överens om att löpande erlagga betalningar till varandra, exempelvis beräknade på fast respektive rörlig ränta (ränteswap), eller att vid en viss tidpunkt utbyta (på engelska: eng. to swap) någon form av egendom med varandra, t.ex. olika slag av valutor (valutaswap), aktier (aktieswap) eller råvaror (råvaruswap).

4.4. WARRANTER

Handel förekommer också med vissa köp- och säljoptioner med längre löptider, i Sverige vanligen kallade warranter. Warranter skiljer sig även från optioner och terminer på så sätt att de är utgivna av en emittent, vanligen en bank eller ett värdepappersbolag, och handlas på handelsplatser. Warranter kan utnyttjas för att köpa eller sälja underliggande aktier eller tillgång, men i andra fall ge kontanter om kursen på praktiken används de för att ta del av warrantens värdeutveckling utan att den underliggande aktie utvecklas på rätt sätt i förhållande till warrantens lösenpris. Teckningsoptioner (eng. tillgången köps eller säljs. Om warranten har haft

[en positiv värdeutveckling kan innehavaren lösa in warranten på lösendagen och enbart er-hålla en kontant avräkning motsvarande warrantens prisökning.](#)

[Warranter ska inte blandas ihop med teckningsoptioner – som på engelska kallas *subscription warrants*\)-avseende aktier. Teckningsoptioner kan inom en viss tidsperiod utnyttjas för teckning av motsvarande nyttgivna aktier.](#)

[Hävstångscertifikat, som ofta kallas enbart certifikat, är ofta en kombination av ex.vis en värdepapper.](#)

4.5. CERTIFIKAT/BEVIS

[Ett certifikat \(vilket också kan kallas bevis\) är ett värdepapper som är upptaget till handel på en handelsplats och vars värde, liksom andra derivatinstrument, följer värdet av en underliggande tillgång. De är vanligtvis strukturerade så att de består av dels en obligationsdel, dels en derivatdel, vilka ger en exponering mot den underliggande tillgången. Den underliggande tillgången kan bland annat vara en enskild aktie, råvara, ränta, valuta, index eller en korg av traditionella tillgångar.](#)

[Certifikat kan vara strukturerade så att det finns begränsningar avseende hur stor avkastning de kan ge eller hur mycket de kan falla i värde. De kan även struktureras så att certifikaten ger avkastning i en marknad utan stora kurssvängningar.](#)

[Certifikat har ibland ett s.k. kursfallsskydd som gör att den underliggande tillgången kan sjunka i värde innan förlust uppstår.](#)

[Något som särskiljer certifikat från vissa andra typer av värdepapper är att den underliggande tillgången kan vara en mer alternativ tillgång, vilken annars kan vara svår att investera i eller exponera sig emot genom andra slags finansiella instrument. Sådana alternativa tillgångar kan t.ex. vara kryptotillgångar och speciella index som saknar direkt finansiell koppling \(ex. ESG-index\).](#)

4.5.1. HÄVSTÅNGSCERTIFIKAT

[I vissa certifikat, s.k. hävstångscertifikat eller *bull- & bear*-certifikat, finns en konstant, daglig hävstång inbyggd. Hävstången kan variera i storlek mellan olika hävstångscertifikat och den kan ibland vara mycket hög. I vissa hävstångscertifikat kan hävstången uppgå till en faktor om 20, vilket innebär att en prisförändring i den underliggande tillgången medför en 20 gånger så kraftig prisförändring i hävstångscertifikatet. Du som kund bör vara uppmärksam på att *spreaden*, d.v.s. skillnaden mellan köp- och en-säljkursen, för hävstångscertifikat kan vara stor.](#)

[I hävstångscertifikat brukar det finnas derivatinslag, där certifikatet kan vara strukturerat så att det har inslag av t.ex. en swap, en termin och/eller en köp- eller säljoption och är. Utvecklingen på hävstångscertifikatet brukar också vara beroende av en underliggande tillgång, exempelvis t.ex. en aktie, ett index eller en råvara. Ett certifikat har inget nominellt belopp. Hävstångscertifikat skall inte förväxlas med t.ex. företagscertifikat, vilket är en slags skuldebrev som kan ges ut av företag i samband med att företaget lånar upp pengar på kapitalmarknaden.](#)

[En utmärkande egenskap för hävstångscertifikat är liksom för andra derivatinstrument att relativt små kursförändringar i underliggande tillgång kan medföra avsevärda förändringar i värdet](#)

på innehavarens placering. Dessa förändringar i värdet kan vara till investerarens fördel, men de kan också vara till investerarens nackdel. Innehavare bör vara särskilt uppmärksamma på att hävstångscertifikat kan falla i värde och även förfalla helt utan värde med följd att hela eller delar av det investerade beloppet kan förloras. Motsvarande resonemang gäller normalt även för optioner och warranter.

4.5.2. AUTOCALLS

Autocalls är en typ av instrument avsedda strukturerade för att ge möjlighet till en god avkastning i en sidledes marknad (en marknad utan stora kurssvängningar) eller måttligt fallande marknad. Risker för att en stor del eller hela av det nominella beloppet går förlorat kan vara betydande vid en investering i en autocall. Vanligtvis erbjuds Autocalls/autocalls med ett villkorat kapitalskydd ner till en viss nivå, barriär. Detta skydd upphör om barriären underskrids. Risken för att

4.5.3. TRACKERS

Trackers är en stor delprodukt som är upptagen till handel på en handelsplats och som följer värdeförändringen i en underliggande tillgångs prisrörelse. Den underliggande tillgången kan t.ex. vara en aktie, ett aktieindex, en råvara, en valuta eller en kombination av olika underliggande tillgångar. Trackers har vanligtvis inget fastställt slutdatum. Det kallas open-ended, och innebär att de löper tills vidare eller fram till dess att emittenten eventuellt väljer att avnotera värdepappret. Trackers kan antingen generera möjlighet till avkastning i stigande marknad alternativt nedåtgående marknad.

4.5.4. KREDITBEVIS/RÄNTEBEVIS

Ett kreditbevis (vilket också kan kallas räntebrev) är ett bevis som är kopplat till kreditrisken i t.ex. ett bolag, en korg av bolag eller ett kreditindex. Ett kreditbevis avkastning är beroende av kupongnivån, underliggande kreditrisk samt kredithändelser. En kredithändelse kan bl.a. vara dröjsmål med betalningar eller att bolaget försätts i företagsrekonstruktion eller konkurs. Om kredithändelser sker minskas det belopp som betalas ut till innehavaren på kreditbevisets slutdag. Om tillräckligt många kredithändelser sker kan kreditbevisets nominella belopp gå förlorat helt och hållet. Om ett kreditbevis har ett kursfallsskydd utgörs det av hur många kredithändelser som kan ske för underliggande kreditkorg innan förlust uppstår.

2.1.1.4.5.5. KOMBINERADE DERIVATINSTRUMENT

Derivatinstrumenten kan kombineras på visst sätt för att skapa t.ex. ett visst skydd mot prisförändring på underliggande egendom, eller för en exponering i syfte att uppnå ett visst ekonomiskt resultat i förhållande till den förväntade prisutvecklingen på den underliggande egendoms tillgången.

Vid handel i kombinerade produkter är det viktigt att sätta sig in i produktens olika beståndsdelar och hur dessa samverkar. I vissa fall kan beståndsdelarnas samverkan innebära en högre risk än varje beståndsdel för sig. En närmare beskrivning av en viss produkts olika beståndsdelar och på vilket sätt dessa samverkar kan fås från bl.a. utfärdande emittent eller värdepappersföretaget.

KARAKTÄRISTISKA EGENSKAPER HOS DERIVATINSTRUMENT

Man kan beskriva handel med derivatinstrument som handel med eller förflyttning av risker. Den som exempelvis befärrar en kursnedgång på marknaden kan köpa säljoptioner som ökar i värde om marknaden faller. För att minska eller slippa risken för kursnedgång betalar köparen en premie, dvs vad optionen kostar.

Handel med derivat kräver särskild sakkunskap. För den som avser att handla med derivatinstrument är det därför viktigt att uppmärksamma följande karaktäristiska egenskaper hos sådana instrument.

Konstruktionen av derivatinstrument gör att prisutvecklingen på den underliggande egendomen får genomslag i kursen eller priset på derivatinstrumentet. Detta prisgenomslag är ofta kraftigare i förhållande till insatsen (erlagd premie) än vad värdet förändringen är på den underliggande egendomen. Prisgenomslaget kallas därför hävstångseffekt och kan leda till större vinst på insatt kapital än om placeringen hade gjorts direkt i den underliggande egendomen. Å andra sidan kan hävstångseffekten lika väl medföra större förlust på derivatinstrumentet jämfört med värdet förändringen på den underliggande egendomen, om prisutvecklingen på den underliggande egendomen blir annorlunda än den förväntade. Hävstångseffekten, dvs möjligheten till vinst respektive risken för förlust, varierar beroende på derivatinstrumentets konstruktion och användningsätt. Stora krav ställs därför på bevakningen av prisutvecklingen på derivatinstrumentet och på den underliggande egendomen. Investeraren bör i eget intresse vara beredd att agera snabbt, ofta under dagen, om placeringen i derivatinstrument skulle komma att utvecklas negativt. Det är också viktigt att i sin riskbedömning beakta att möjligheten att avveckla en position/ett innehav kan försvaras vid en negativ prisutveckling.

Den part som åtar sig en förpliktelse genom att utfärda en option eller ingå ett terminsavtal är från början tvungen att ställa säkerhet för sitt åtagande. I takt med att priset på den underliggande egendomen med tiden utvecklas uppåt eller nedåt och således värdet på derivatinstrumentet ökar eller minskar, skiftar också kravet på säkerhet. Ytterligare säkerhet i form av en tilläggsäkerhet kan därför komma att krävas. Hävstångseffekten gör sig således gällande även på säkerhetskravet, som kan förändras snabbt och kraftigt. Om inte kunden ställer tillräcklig säkerhet, har motparten eller värdepappersföretaget i allmänhet förbehållit sig rätten att utan att höra kunden avsluta placeringen (stänga positionen) för att minimera skadan. En kund bör således noga följa prisutvecklingen även med avseende på säkerhetskravet för att undgå en ofrivillig stängning av positionen.

Löptiden för derivatinstrument kan variera från mycket kort tid upp till flera år. Prisförändringarna är ofta störst på instrument med kort löptid. Priset på t.ex. en innehavd option sjunker i allmänhet allt snabbare mot slutet av löptiden pga att det s.k. tidsvärdet avtar. Kunden bör således noga bevaka även löptiden på derivatinstrumenten.

Det bör tilläggas att derivatinstrument omfattas ofta av clearing hos centrala motparter, s.k. CCPer, som går in som motpart i varje derivatkontrakt.

Ytterligare allmän information om olika typer av finansiella instrument och handel med finansiella instrument jämte förslag till ytterligare litteratur på området återfinns också t.ex. på Konsumenternas bank- och finansbyrås hemsida, www.konsumenternas.se och på SwedSecs hemsida, www.swedsec.se.

Information om enskilda finansiella instrument och dess emittenter finns i utgivna prospekt, som lättas kan hittas på ~~XXX~~ [den aktuella handelsplatsens hemsida](#) och [\[institutets hemsida\]](#)